

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ดิรัจฉานกถา — ถ้อยคำที่ขวางทางสวรรค์และนิพพาน)”

คำว่า **ดิรัจฉานกถา** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า ตี - รัต - ฉา - นะ - กะ - ถา มาจากคำสองคำรวมกันคือคำว่า **ดิรัจฉาน** (เป็นไปทางขวาง) กับคำว่า **กถา** (ถ้อยคำ, คำพูด) แปลรวมกันได้ว่า ถ้อยคำหรือคำพูดที่เป็นไปทางขวาง ได้แก่ ขวาทงสวรรค์และนิพพาน นิยมแปลทับศัพท์เป็น ดิรัจฉานกถา หรือบางครั้งเขียนเป็น เดรัจฉานกถา ก็ได้ มุ่งหมายถึงขณะที่พูดเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เรื่องพระราชา เรื่องโจร เรื่องข้าว เรื่องน้ำ เป็นต้น ด้วยจิตเป็นอกุศล ขณะที่จิตเป็นอกุศลเกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่ทางนำไปสู่การเกิดในสวรรค์และไม่ใช่ทางที่จะทำให้ถึงการบรรลุมรรคผลนิพพานได้ เพราะเป็นอกุศล ตามข้อความจากอรรถกถา อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ปฐมวัตถุกถาสุตระว่า “บทว่า **ดิรัจฉานกถา** ได้แก่ เรื่องที่ขัดขวางทางสวรรค์และนิพพาน เพราะเป็นเรื่องที่ไม่นำสัตว์ออกจากทุกข์”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเตือนพุทธบริษัทในเรื่องการพูดไว้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการพบปะกัน ควรจะพูดในเรื่องใด ไม่ควรพูดในเรื่องใด กล่าวคือหากเป็นเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่เพิ่มอกุศลให้มีมากขึ้น ทั้งโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น ไม่ได้ทำให้กุศลเจริญขึ้น คำพูดในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นดิรัจฉานกถา เป็นถ้อยคำที่เป็นไปทางขวาง คือ ขวาทงสวรรค์และนิพพาน เพราะไม่ใช่ธรรมที่เป็นเหตุทำให้ออกไปจากทุกข์ เป็นคำพูดที่ไม่เป็นประโยชน์เลย จึงไม่ควรพูด พระองค์ทรงแสดงโทษของดิรัจฉานกถาเหล่านั้นไว้ว่า ทำให้อกุศลเกิดมากขึ้น พร้อมทั้งทรงแสดงเรื่องที่ไม่ควรพูด ควรสนทนากันไว้ด้วย คือเรื่องที่เป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลส เรื่องการอบรมปัญญาเพื่อรู้ความจริงของสิ่งทั้งปวง ซึ่งไม่พัวพันไปจากเรื่องของสภาพธรรมที่มีจริง ๆ ในขณะนี้

จะเป็นดิรัจฉานกถาหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับสภาพจิตเป็นสำคัญ เมื่อพบปะกัน มีการถามถึงสาระทุกข์ความเป็นไปของผู้อื่น ก็สามารถพูดได้ด้วยกุศลจิต ด้วยความเป็นมิตรเป็นเพื่อน ครูอาจารย์สอนศิลปวิทยาแก่ลูกศิษย์ด้วยความปรารถนาดีให้มีความรู้ความสามารถ อย่างนี้ก็ไม่ใช่อะไรดิรัจฉานกถา และแม้จะพูดเรื่องราวของบุคคลอื่น เช่น เรื่องพระราชา เรื่องโจร เป็นต้น แต่พูดด้วยจิตที่มุ่งถึงความจริงของธรรม ให้เห็นถึงความไม่เที่ยงว่า แม้จะเป็นพระราชา ครองราชสมบัติ ในที่สุดก็ต้องละจากโลกนี้ไป สำหรับที่มีการเรียกว่าเป็นโจร คือเมื่ออกุศลธรรมที่มีกำลังเกิดขึ้นทำให้กระทำอกุศลกรรม เป็นการสร้างเหตุที่ไม่ดี เมื่อเหตุที่ไม่ดีมีแล้ว ก็จะทำให้เกิดผลที่ไม่ดีในภายหลัง และในที่สุดโจรก็ต้องละจากโลกนี้ไปเหมือนกัน สามารถพูดให้เข้าใจในความเป็นจริงของธรรม ในความเป็นเหตุเป็นผลของธรรมได้ คำพูดในลักษณะอย่างนี้ ไม่ใช่ดิรัจฉานกถา เพราะเจตนากล่าวเป็นกุศล ด้วยจิตที่เห็นตามความเป็นจริงของสภาพธรรมโดยปรารถนาเรื่องราวในชีวิตประจำวัน โดยที่จิตขณะนั้นเป็นไปกับความเข้าใจถูกต้อง เห็นถูก เพราะถ้าหากจิตเป็นอกุศลแล้ว เรื่องที่พูดจะไม่เป็นดิรัจฉานกถาเลย จึงสำคัญอยู่ที่สภาพจิตจริง ๆ

และเป็นความจริงที่ว่า トラบใดที่ยังไม่ใช่พระอรหันต์ ความประพฤติเป็นไปทางวากาย่อมเป็นไปกับกุศลบ้าง อกุศลบ้าง เป็นธรรมดา แต่สำหรับบุคคลผู้เห็นโทษของอกุศลธรรม เห็นประโยชน์ของการเจริญกุศลทุกประการ ย่อมหลีกเลี่ยงวาทหรือคำพูดใดๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์ หาสาระแก่นสารไม่ได้ ไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้อกุศลธรรมเพิ่มมากขึ้นทำให้อกุศลธรรมเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด พระธรรมเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลที่ดีอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]